

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Ocjena rizika po finansijsku stabilnost

- prvo polugodište 2022. godine

Izdanje 1: 11/2022.

Sadržaj:

Spisak grafikona.....	1
Spisak tabela	1
Skraćenice	2
Sažetak	3
1. Makroekonomski trendovi i rizici po finansijsku stabilnost	4
2. Trendovi i rizici iz bankarskog sektora.....	9
2.1. Osnovni nalazi testa na stres solventnosti bankarskog sektora za Q2 2022. godine.....	14
2.2. Osnovni nalazi testa na stres likvidnosti bankarskog sektora za Q2 2022. godine.....	17
3. Strukturne i regulatorne promjene u finansijskom sektoru	19

Uredništvo:

- mr. Marko Vidaković
- Vesna Papić
- Belma Mahmutović
- Dragana Mišanović

Spisak grafikona

Grafikon 1: Mapa makrofinansijskih rizika	4
Grafikon 2: Kretanje referentnih kamatnih stopa ECB-a i EURIBOR	5
Grafikon 3: Indeks potrošačkih cijena u BiH, godišnje promjene	5
Grafikon 4: Ukupna potrošnja energije, prema izvorima	6
Grafikon 5: Neto plate, godišnja promjena	7
Grafikon 6: Dijagram FSI bankarskog sektora	9
Grafikon 7: Kvalitet kreditnog portfolija	10
Grafikon 8: Procjena finansijskog ciklusa BiH	10
Grafikon 9: Novoodobreni krediti stanovništvu i kamatne stope	11
Grafikon 10: Novoodobreni krediti preduzećima i kamatne stope	11
Grafikon 11: Struktura novoodobrenih kredita stanovništvu prema kamatnoj stopi	12
Grafikon 12: Struktura ukupnih depozita po preostaloj ročnosti	12
Grafikon 13: Neto dobit bh. banaka u prvom polugodištu	13
Grafikon 14: Indikatori profitabilnosti	13
Grafikon 15: Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sektora	15
Grafikon 16: Rezervisanja za kreditni rizik	15
Grafikon 17: Uticaj pojedinačnih pozicija na stopu adekvatnosti kapitala, Ekstremni scenario 2	16
Grafikon 18: Neto likvidnosni odlivi zaključno sa Q2 2022	17
Grafikon 19: Ukupne potrebe banaka za dodatnim likvidnim sredstvima	18
Grafikon 20: Koeficijent pokrića likvidnosti (LCR) za bankarski sektor	18

Spisak tabela

Tabela 1: Odabrani indikatori iz bankarskog sektora BiH	13
Tabela 2: Osnovne pretpostavke u testovima na stres	14

Skraćenice

BDP	Bruto domaći proizvod
BiH	Bosna i Hercegovina
CBBiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
ECB	Evropska centralna banka
EU	Evropska unija
EUR	Euro
EURIBOR	Euro Interbank Offered Rate
KM	Konvertibilna marka
LCR	Koeficijent pokrića likvidnosti (Liquidity Coverage Ratio)
MREL	Metodologija za određivanje minimalnog zahtjeva za kapitalom i prihvatljivim obavezama banke
NPL	Nekvalitetni krediti (Nonperforming loans)
NSFR	Koeficijent neto stabilnog finansiranja (Net Stable Funding Ratio)
USD	Američki dolar

Sažetak

- Visoka i brzo rastuća inflacija te snažniji rast ekonomske aktivnosti od prvobitnih očekivanja obilježili su prvu polovinu 2022. godine, kako u BiH tako i na globalnom nivou. Usljed jačanja rizika iz međunarodnog okruženja došlo je do blagog rasta ukupne izloženosti finansijskog sektora makrofinansijskim rizicima.
- Indikatori finansijskog zdravlja na kraju prvog polugodišta 2022. godine potvrdili su stabilnost i otpornost bankarskog sektora na rizike iz makroekonomskog okruženja. Dobre kapitalne pozicije i visoka likvidnost povećavaju sposobnost banaka za apsorpciju rizika, čemu u prilog govore i rezultati provedenih testiranja na stres solventnosti i likvidnosti, koji ukazuju da je bankarski sektor u mogućnosti da amortizuje veoma snažne makroekonomske šokove pretpostavljene u alternativnim scenarijima. Indikatori finansijskog ciklusa ukazuju da je kreditna aktivnost i dalje slaba s obzirom da se finansijski ciklus nalazi u negativnom teritoriju, te da je u posmatranom periodu došlo do dodatnog produbljenja negativnog jaza omjera kredita i BDP-a. I pored jačanja rizika iz makroekonomskog okruženja, zaključno sa krajem prvog polugodišta 2022. nisu zabilježene naznake jačanja kreditnog rizika. Također, rast referentnih kamatnih stopa na tržištu eurozone nije se odrazio na rast kamatnih stopa u bankarskom sektoru BiH do kraja prve polovine 2022. godine. U narednom periodu može se očekivati postepeni rast kamatnih stopa i jačanje kreditnog rizika.
- Kao ključne aktivnosti vezane za jačanje pravnog i regulatornog okvira za poslovanje banaka u BiH u tekućoj godini mogu se izdvojiti: povećanje iznosa osiguranih depozita i donošenje Metodologije za određivanje minimalnog zahtjeva za kapitalom i prihvatljivim obavezama banke (MREL).

1. Makroekonomski trendovi i rizici po finansijsku stabilnost

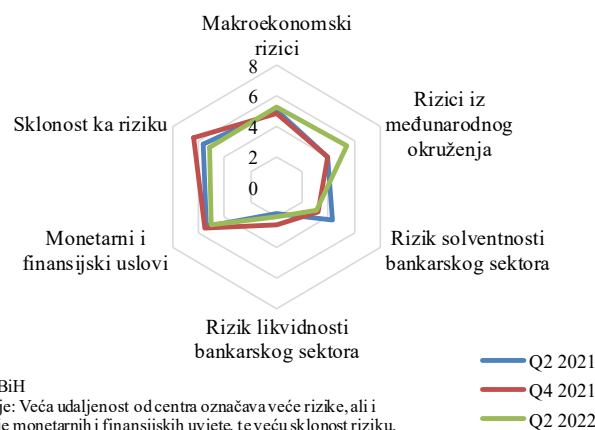
Uprkos pozitivnim ekonomskim trendovima u BiH u toku prvog polugodišta 2022. godine, ukupna izloženost finansijskog sektora sistemskim rizicima je u porastu usljed postojećih geopolitičkih kretanja i velike neizvjesnosti, te s tim u vezi visoke i još uvijek rastuće inflacije podstaknute slabijom dostupnošću energenata i poremećajima u lancima snabdijevanja. Rast cijena energenata jedan je od ključnih globalnih problema koji će se u narednom periodu u znatnoj mjeri odraziti na rast troškova poslovanja preduzeća, kao i na životni standard stanovništva u BiH. Pooštavanje monetarnih politika širom svijeta prelijeva se na finansijska tržišta, a rast EURIBOR-a počinje postepeno da se odražava i na finansijski sektor u BiH.

Ukupna izloženost finansijskog sektora makrofinansijskim rizicima u prvoj polovini 2022. godine se povećala, prvenstveno pod uticajem globalnih rizika koji su prvi put prešli iz teritorija niskog rizika u teritorij blago visokog stepena rizika (vrijednost ocjene nivoa rizika iznad 5 na grafikonu 1).

Ukupni rizici koji dolaze iz međunarodnog okruženja značajno su povećani u odnosu na kraj 2021.

godine, a usljed povećane neizvjesnosti zbog dodatnih poremećaja u lancima snabdijevanja i rasta cijena energenata i hrane uzrokovanih ratom u Ukrajini, međunarodne finansijske institucije su naniže korigovale projekcije rasta za tekuću i narednu godinu. Usporavanje ekonomske aktivnosti glavnih izvoznih partnera doprinosi rastu rizika koji dolaze iz međunarodnog okruženja i prelijevaju se na domaću ekonomiju. Povećanje obima vanjskotrgovinske razmjene, uz produbljivanje deficita platnog bilansa povećalo je rizike iz međunarodnog okruženja, imajući u vidu očekivano smanjenje vanjske potražnje u narednom periodu. Kao odgovor na nagli rast inflacije, vodeće centralne banke u svijetu počele su sa pooštavanjem monetarnih politika, te su u toku 2022. godine po nekoliko puta povećavale svoje referentne kamatne stope. Nakon višegodišnjeg perioda u kojem je EURIBOR bilježio negativne vrijednosti, stope EURIBOR-a svih ročnosti započele su rast u 2022. godini, pri čemu se u drugoj polovini 2022. godine, nakon što je ECB počela podizati referentne kamatne stope, njihov rast drastično ubrzao (grafikon 2).

Grafikon 1: Mapa makrofinansijskih rizika

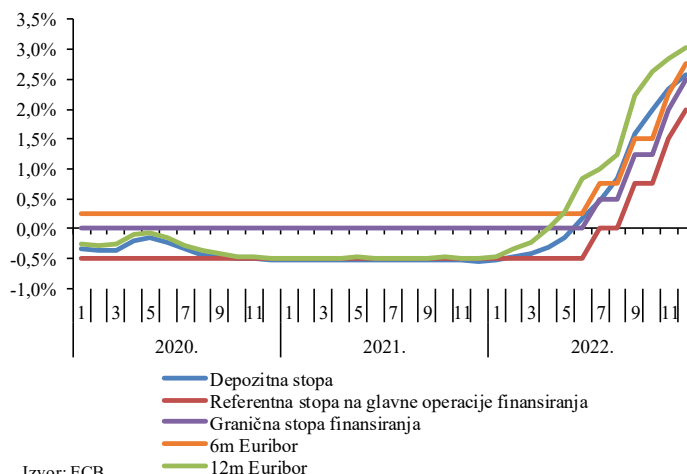

Rast referentnih kamatnih stopa će se u narednom periodu neminovno odraziti i na porast kamatnih stopa u BiH. S druge strane, aprecijacija američkog dolara u odnosu na euro i većinu svjetskih valuta neće imati značajnije direktne implikacije po bh. ekonomiju, imajući u vidu nizak udio vanjskog duga BiH u američkim dolarima u ukupnoj vanjskoj zaduženosti BiH (oko 5% vanjskog duga BiH odnosi se na dug u dolarima).

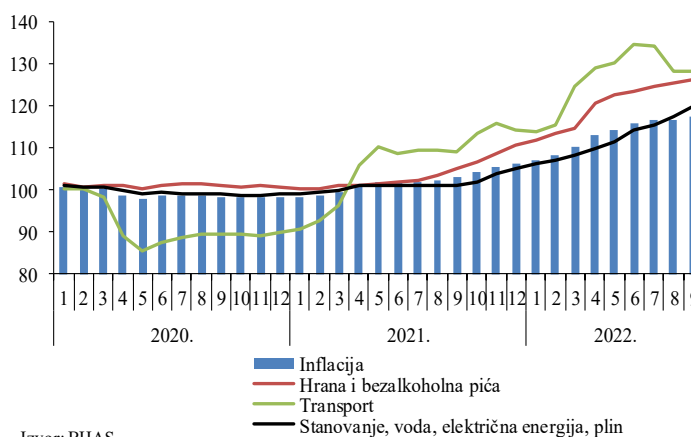
Porast rizika u domaćem makroekonomskom okruženju u prvoj polovini 2022. godine u najvećoj mjeri je prouzrokovan snažnim rastom inflacije koji se trenutno ocjenjuje najznačajnijim rizikom po domaću ekonomiju. Ubrzan rast potrošačkih cijena započeo je već u drugoj polovini 2021. godine, a od marta 2022. godine stope inflacije bilježe dvocifrene vrijednosti. Prosječan rast inflacije u

prvih devet mjeseci 2022. godine iznosio je 13,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Na inflatorne pritiske u BiH dominantno su uticale potrošačke cijene u kategorijama hrane i transporta (grafikon 3), koje bilježe rekordne vrijednosti i na globalnom nivou. Posljednji dostupni podaci ukazuju i na ubrzan rast potrošačkih cijena u kategoriji stanovanje u koju spadaju cijene vode, električne energije, plina i drugih energenata. Na grafikonu 4 prikazana je ukupna potrošnja energije u BiH prema izvorima. S obzirom na to da je u 2022. godini došlo do rasta cijena plina, važno je napomenuti da prema posljednjim dostupnim podacima Međunarodne agencije za energiju, plin čini samo 3,3% ukupne potrošnje energije u BiH, što između ostalog ukazuje da je naša zemlja manje izložena riziku nedostatka ovog energenta u poređenju sa većinom zemalja EU. Mnogo značajniji udio u ukupnoj potrošnji ima električna energija sa 22%, no cijene električne energije za stanovništvo i privredu u 2022. godini bile su ograničene mjerama entitetskih vlada,

Grafikon 2: Kretanje referentnih kamatnih stopa ECB-a i Euribor

Grafikon 3: Indeks potrošačkih cijena u BiH, godišnje promjene

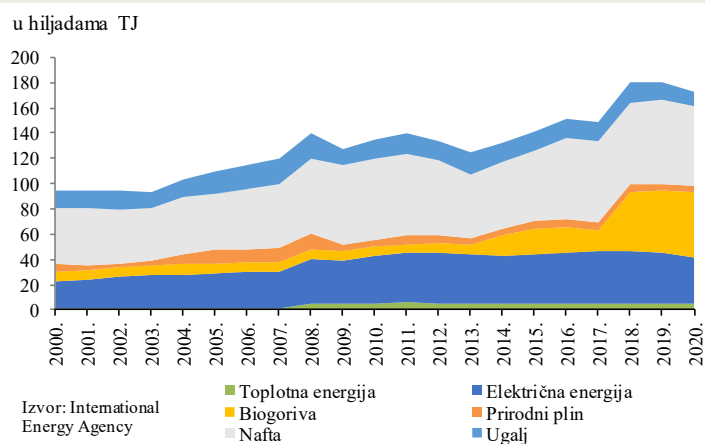

čime je uspješno amortizovan rizik od prekomjernog rasta cijena električne energije. S obzirom na udio biogoriva od 27,4% u ukupnim energetske izvorima, rekordan rast cijene peleta od oko 200% tokom 2022. godine primorao je entitetske vlade na donošenje harmonizovane odluke o određivanju maksimalne cijene po toni peleta, dok je Vijeće ministara BiH

donijelo Odluku o privremenoj zabrani izvoza određenih šumskih drvnih sortimenata i proizvoda od drveta, uključujući i pelet, koja će važiti do kraja januara 2023. godine. Ovakva odluka je ublažila energetske cjenovni šok zadržavajući cijenu peleta na približno 85% višem nivou u poređenju sa prosječnom cijenom prethodne godine. Nafta kao najzastupljeniji energent sa oko 37% u ukupnoj potrošnji energije, te neto uvozni energent čija se cijena određuje na globalnom tržištu, dominirajući je faktor transmisije energetske šokova na inflaciju u BiH. Dodatan pritisak pomenutog šoka je i aprecijacija USD prema EUR jer su sve ugovorene cijene nafte na globalnim tržištima u USD. Za razliku od pojedinih vlada u regiji i svijetu, u BiH u toku 2022. godine nije bilo intervencija Vlade kojima bi se uticalo na cijene nafte kroz opciono smanjivanje ili ukidanje akciza za određeni vremenski period ili ograničavanje cijena kroz subvencije za pojedine kategorije stanovništva i privrede.

Izuzev snažnog rasta inflacije, pozitivni trendovi u domaćem makroekonomskom okruženju u značajnoj mjeri su ublažili rast makroekonomskih rizika u BiH u prvoj polovini 2022. godine. Rast domaće ekonomske aktivnosti nastavljen je u prvom polugodištu (5,9%), a usporavanje ekonomske aktivnosti može se očekivati u drugom dijelu 2022. godine usljed snažnog rasta cijena sirovina, energije i hrane. Rast ekonomske aktivnosti u prvoj polovini godine uticao je na nastavak pozitivnih trendova na tržištu rada koje se ogledaju u smanjenju stope nezaposlenosti, koja je prema Anketi o zaposlenosti u drugom kvartalu 2022. iznosila 15,7%, kao i rastu nominalnih plata. Ipak, ovi indikatori ne ukazuju na rast životnog standarda stanovništva, uzimajući u obzir rastuću inflaciju koja smanjuje realni dohodak stanovništva (grafikon 5).

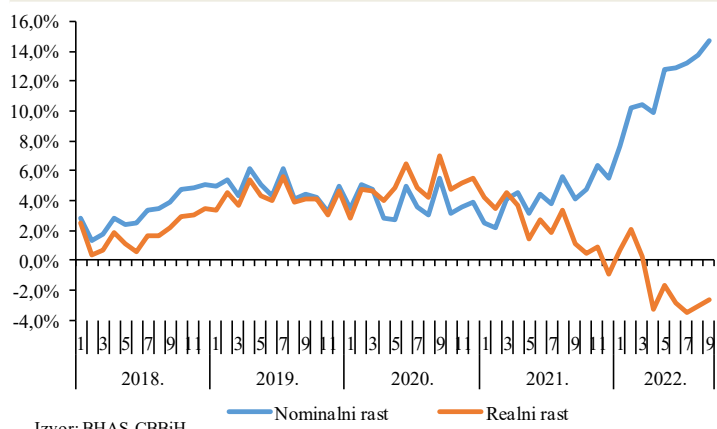
Grafikon 4: Ukupna potrošnja energije prema izvorima

Pozitivna kretanja zabilježena u fiskalnom sektoru kratkoročno su povećala fiskalni prostor i poboljšala fiskalnu poziciju zemlje, što je uticalo na blago smanjenje rizika iz fiskalnog sektora po finansijsku stabilnost. Smanjenje rizika iz fiskalnog sektora u prvom polugodištu 2022. proizašlo je iz nastavka rasta prihoda sektora generalne vlade i rasta budžetskog suficita na nivou BiH na konsolidiranoj

Grafikon 5: Neto plate, godišnja promjena

Izvor: BHAS, CBBiH

osnovi. Do kraja godine se može očekivati povećani rast budžetskih izdataka, dominantno pod uticajem različitih mjera i programa podrške stanovništvu, a posebno socijalno najugroženijim kategorijama, u cilju ublažavanja negativnih posljedica uzrokovanih snažnim rastom inflacije. Javni dug BiH u 2022. godini je ostao na približno istom nivou kao i u prethodnoj godini. Zaključno sa krajem prvog polugodišta 2022. godine, ukupni javni dug BiH je iznosio 12,8 milijardi KM, od čega se 76% odnosi na vanjski dug. Imajući u vidu da BiH i dalje spada u red srednje zaduženih zemalja, s učešćem javnog duga u odnosu na BDP od 32,35%, rizik po stabilnost javnih finansija također je ocijenjen kao umjeren u srednjem roku.

Makroekonomski rizici koji proizlaze iz platnog bilansa su povećani u prvoj polovini godine, što je dominantno posljedica snažnog rasta trgovinskog deficita. Ipak, uprkos rastu nominalnog deficita, kao i deficita u odnosu na BDP, još uvijek ne postoji značajnija bojazan da deficit tekućeg računa neće biti adekvatno pokriven od strane finansijskih kategorija platnog bilansa, odnosno da će predstavljati prijetnju po ekonomsku ili finansijsku stabilnost BiH u 2022. godini.

Ukupni monetarni i finansijski uslovi u prvoj polovini 2022. godine su blago pooštreni, što je u najvećoj mjeri rezultat pada realne novčane mase i blage promjene kreditnih standarda. Snažan rast inflacije uz odsustvo rasta kamatnih stopa rezultirao je dodatnim smanjenjem nivoa realnih stopa. I pored toga nije zabilježen značajniji rast kredita privatnom sektoru, pa je vrijednost indikatora koji mjeri jaz omjera kredita privatnom sektoru i BDP-a duboko u negativnom teritoriju. Uz pogoršanje makroekonomskih, finansijskih i monetarnih uslova, smanjena je sklonost investitora ka riziku, pa su tako zabilježena pogoršanja u svim sektorima koji se odnose na investiranje u prvoj polovini godine (priliv direktnih stranih investicija, portfolio investicija itd.).

Prema raspoloživim podacima o cijenama nekretnina u segmentu novogradnje, trend rasta cijena nekretnina nastavljen je i u 2022. godini. S obzirom da je značajan rast cijena nekretnina prisutan od početka COVID krize, navedeno može ukazivati na moguće neravnoteže na tržištu nekretnina. Naime, pooštavanje uslova finansiranja u kombinaciji sa padom realnog dohotka moglo bi u narednom periodu uticati na pad tražnje za nekretninama, što bi u konačnici imalo uticaj i na kretanje cijena nekretnina.

Projekcije ekonomskih kretanja u BiH za period 2022.-2024. godina vrše se u uslovima izuzetno visoke neizvjesnosti i povećanih rizika, koji prevashodno proizlaze iz daljnjeg toka rata u Ukrajini. Iako je direktni uticaj rata u Ukrajini na BiH ekonomiju ograničen, indirektni uticaj kroz destabilizaciju globalnih ekonomskih tržišta i jačanje inflatornih pritiska predstavlja izuzetno visok rizik po ekonomsku kretanja u BiH. Stoga, uprkos neočekivano visokom realnom rastu BDP-a u prvoj polovini 2022. godine od 5,9% na godišnjoj osnovi, makroekonomski rizici za drugu polovinu 2022. godine i za srednjoročni period (2023.-2024. godina) nisu ublaženi, pa se u skladu sa tim očekuje značajno usporavanje bh. ekonomskih aktivnosti, počevši od druge polovine 2022. godine. Usljed očekivanog ekonomskog usporavanja u drugoj polovini godine, realna godišnja stopa ekonomska rasta za 2022. godinu je projicirana na nivou od 4,1%, što je značajno blaža stopa ekonomskog rasta od one zabilježene u prvoj polovini godine. U 2023. godini očekuje se da će realna stopa rasta BDP-a dodatno usporiti na 0,9%, dok će u 2024. godini ekonomski rast iznositi 1,0%.

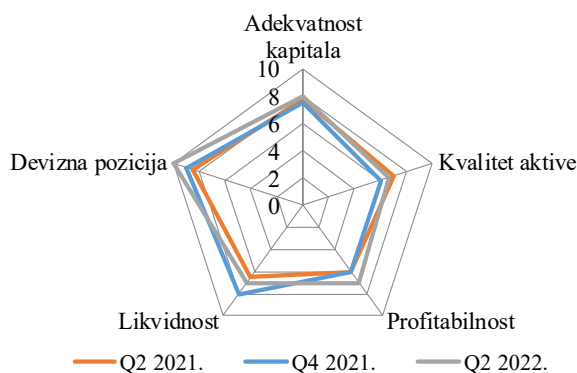
Inflacija kao ekonomska varijabla koja je obilježila 2022. godinu, nastaviće bilježiti dvocifrene stope rasta do kraja ove godine, dok se ukupna inflatorna stopa za 2022. godinu prognozira na nivou od 14,4%. Uprkos očekivanom slabljenju pritiska na potrošačke cijene u naredne dvije godine, stopa inflacije će ipak ostati iznad dugoročnog prosjeka u BiH. Tako se očekuje stopa inflacije od 6,1% u 2023. godini i 3,0% u 2024. godini. Ipak, potrebno je istaći da je inflacija ekonomski indikator za koji su vezani značajni rizici, zbog čega bi prognoze za ovaj indikator mogle biti podložne čestim revizijama u srednjoročnom periodu. Imajući u vidu neizvjesnost oko trajanja rata u Ukrajini, posebno na njegov uticaj na globalne cijene u energetsom i prehrambenom sektoru, rizik nastavka nepovoljnih inflatornih kretanja ostaje povišen. Usljed kontinuiranih inflatornih pritisaka na globalnom nivou koji se prelijevaju i na bh. tržište, očekuje se smanjenje realnog dohotka stanovništva u BiH, što će se posljedično odraziti i na privatnu potrošnju, kao najveću kategoriju u strukturi BDP-a, te konačno na BDP. Stoga, inflacija će ostati ekonomska kategorija na kojoj će biti dominantan fokus u pogledu budućih projekcija, a čije će kretanje determinisati i ukupnu ekonomsku aktivnost u srednjoročnom periodu.

2. Trendovi i rizici iz bankarskog sektora

Iako se prema svim dostupnim podacima za kraj prvog polugodišta 2022. godine može zaključiti da je bankarski sektor u BiH zdrav i otporan na postojeće rizike, dešavanja na međunarodnoj geopolitičkoj i posljedično ekonomskoj sceni staviće i ovaj sektor pred nove izazove, te će od načina njegovog prilagođavanja novonastaloj situaciji i mjera koje će preduzimati nadležni regulatori zavisiti i nivo izloženosti rizicima i njihovi efekti po pojedinačne banke i bankarski sektor u cjelini. Prvi val krize prouzrokovane ratom u Ukrajini i sankcijama uvedenim bankama u ruskom vlasništvu koje su bh. bankarskom sektoru izazvale šok likvidnosti u prvom kvartalu 2022., uspješno je prevaziđen prvenstveno zahvaljujući brzom i efikasnoj intervenciji domaćih regulatora, ali i dobroj likvidnosnoj poziciji banaka koje su mogle apsorbovati kratkoročne likvidnosne šokove. Izazovi koji su pred bankarskim sektorom, a koji su također posljedica trenutne geopolitičke situacije u svijetu, vezani su za pooštavanje monetarnih politika koje se prelijeva na međunarodna finansijska tržišta. Kretanje EURIBOR-a neminovno će voditi postepenom rastu kamatnih stopa u BiH, koji će indirektno uzrokovati rast kreditnog rizika. Dodatno, usljed snažnog rasta inflacije koji će otežavati servisiranje duga privatnog sektora, može se očekivati jačanje kreditnog rizika u srednjem roku.

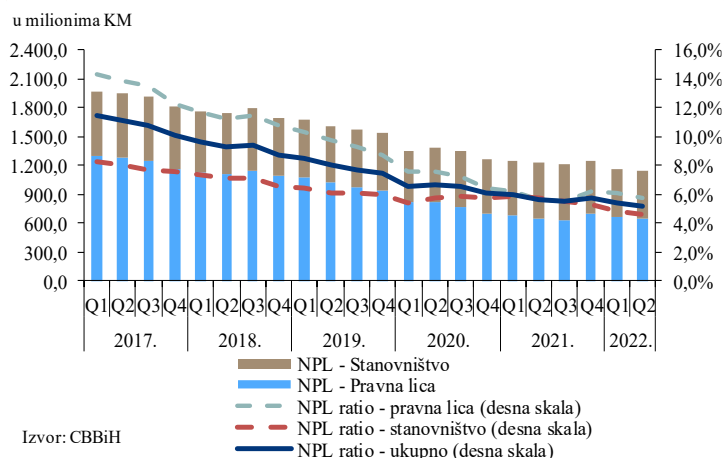
Na osnovu dijagrama indikatora finansijskog zdravlja predstavljenog na grafikonu 6, može se zaključiti da je bankarski sektor BiH stabilan i da je otpornost sektora na rizike povećana u odnosu na isti period prethodne godine kao i u odnosu na kraj 2021. godine. Ocjene indikatora su poboljšane u segmentima profitabilnosti, kvaliteta aktive, kapitalizovanosti i deviznog rizika, dok je jedino ocjena u segmentu likvidnosti blago pogoršana u odnosu na kraj prethodne godine usljed likvidnosnog šoka povezanog sa početkom rata u Ukrajini i problemima u poslovanju banaka u ruskom vlasništvu koji je zabilježen u prvom kvartalu 2022. godine. I pored jačanja rizika u makroekonomskom okruženju i okončanja privremenih mjera regulatora koje su imale za cilj ublažavanje negativnih ekonomskih posljedica uzrokovanih pojavom koronavirusa, do kraja prvog polugodišta 2022. godine nije došlo do materijalizacije kreditnog rizika. Naprotiv, višegodišnji trend

Grafikon 6: Dijagram FSI bankarskog sektora

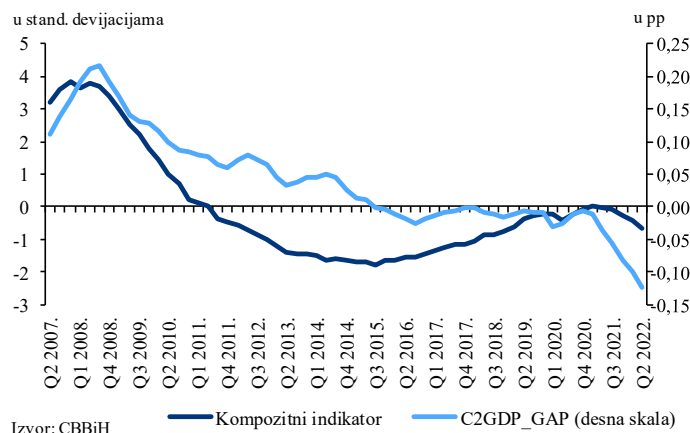
Izvor: CBBiH

poboljšanja indikatora kvaliteta aktive na sistemskom nivou je nastavljen i u prvoj polovini 2022. godine (grafikon 7). Poboljšanje kvaliteta kreditnog portfolija prisutno je u gotovo svim bankama, tako da je kreditni rizik znatno smanjen. Udio nekvalitetnih u ukupnim kreditima na kraju prvog polugodišta 2022. godine iznosio je 5,19%. Uz smanjenje vrijednosti nekvalitetne aktive, poboljšanje

Grafikon 7: Kvalitet kreditnog portfolija

indikatora kvaliteta aktive u prvom polugodištu 2022. godine doprinio je i rast ukupne finansijske aktive. Nakon odsustva kreditnog rasta u prvom kvartalu 2022. godine, u drugom kvartalu dolazi do blagog oporavka kreditne aktivnosti. Zahvaljujući intenziviranju kreditne aktivnosti u drugom kvartalu, u prvom polugodištu 2022. godine krediti privatnim preduzećima su zabilježili rast od 4,7% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su krediti stanovništvu bilježili rast od 3,2%.

Indikatori finansijskog ciklusa ukazuju da je kreditna aktivnost i dalje slaba, te se finansijski ciklus nalazi duboko u negativnom teritoriju (grafikon 8). U prvoj polovini 2022. godine došlo je do dodatnog produblivanja negativnog jaza omjera kredita i BDP-a, koji iznosi čak -12%, što ukazuje na ispodprosječnu kreditnu aktivnost bez vidljivog rizika od pregrijavanja. Kompozitni indikator finansijskog ciklusa¹ također ukazuje na negativan ciklus od oko -0,65 standardnih devijacija. Na osnovu procijenjenih doprinosa svake od korištenih varijabli u kompozitnom indikatoru, može se zaključiti da većina uključenih indikatora kreditiranja zajedno sa indikatorima poslovanja banaka, raspona kamatnih stopa i berzanskih indeksa, negativno doprinose kompozitnom indikatoru finansijskog ciklusa. S druge strane, nekvalitetni krediti, novčana masa,

Grafikon 8: Procjena finansijskog ciklusa BiH

¹ Metodologija za procjenu finansijskog ciklusa je detaljno opisana u Izvještaju o finansijskoj stabilnosti za 2021. godinu.

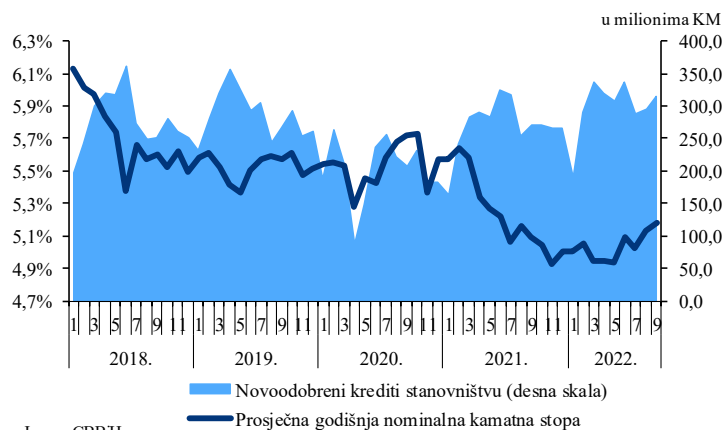
podaci s tržišta rada i strano zaduživanje ublažavaju pad indikatora odnosno ukazuju na postepen oporavak finansijskog ciklusa.

Prema podacima o novoodobrenim kreditima i pripadajućim kamatnim stopama, u trećem kvartalu se bilježi blagi porast kamatnih stopa, a realno je očekivati i postepeno povećanje kamatnih stopa na postojeće kredite stanovništvu koji su odobreni s varijabilnom kamatnom stopom.

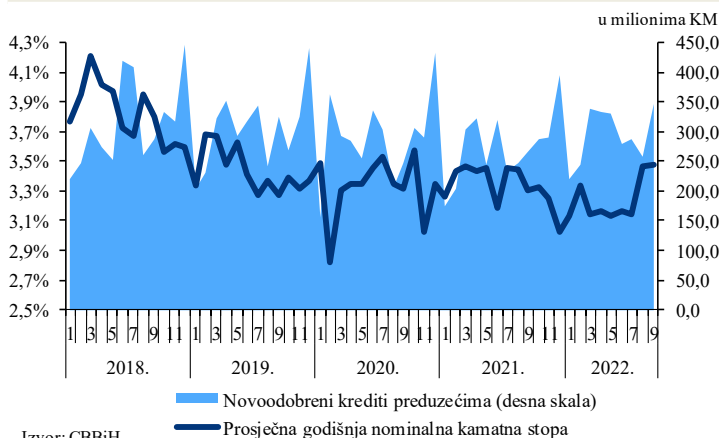
Prosječna ponderisana kamatna stopa na novoodobrene kreditne plasmane stanovništvu u trećem kvartalu 2022. godine iznosila je 5,12% i veća je za 12 b.p. u odnosu na kraj prethodne godine (grafikon 9). Prosječna ponderisana kamatna stopa u sektoru nefinansijskih preduzeća je u trećem kvartalu iznosila 3,34% i u odnosu na kraj prethodne

godine je povećana za 16 b.p. (grafikon 10). Iako su uslovi kreditiranja još uvijek povoljni, možemo zaključiti da je dugogodišnji trend pada kamatnih stopa zaustavljen, te da se u narednom periodu može očekivati postepeno povećanje kamatnih stopa na kredite preduzećima i stanovništvu kao i umjereno pooštavanje ostalih uslova kreditiranja, što će dovesti do pada potražnje za kreditima u oba sektora². S ciljem ograničavanja porasta kreditnog rizika koji može proistići iz naglog rasta aktivnih kamatnih stopa, agencije za bankarstvo su donijele mjere za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa izazvanog rastom referentnih kamatnih stopa, inflatornim pritiscima i drugim poremećajima na međunarodnim finansijskim tržištima. Dodatno, olakšavajuću okolnost u pogledu rasta kreditnog rizika prouzrokovanog rastom kamatnih stopa predstavlja sve intenzivnije novo kreditno zaduživanje uz fiksnu kamatnu stopu (grafikon 11). I pored navedenog, rast referentnih kamatnih stopa, te samim tim rast kamatnih stopa na kredite

Grafikon 9: Novoodobreni krediti stanovništvu i kamatne stope

Grafikon 10: Novoodobreni krediti preduzećima i kamatne stope

² Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka u BiH (Izveštaj za drugi kvartal 2022. godine)

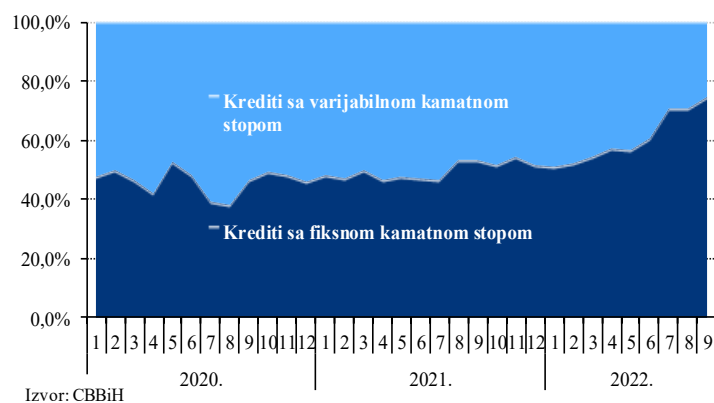
vezane za EURIBOR, će u znatnoj mjeri povećati trošak otplate zaduženja stanovništva, što će najviše pogoditi kategorije dužnika sa kreditima najduže preostale ročnosti do dospeljeca.

Struktura izvora finansiranja banaka u najvećoj mjeri se zasniva na depozitima domaćih sektora, koji nisu vezani uz kamatne stope na međunarodnim finansijskim tržištima, što bi moglo ublažiti pritisak na snažan rast aktivnih

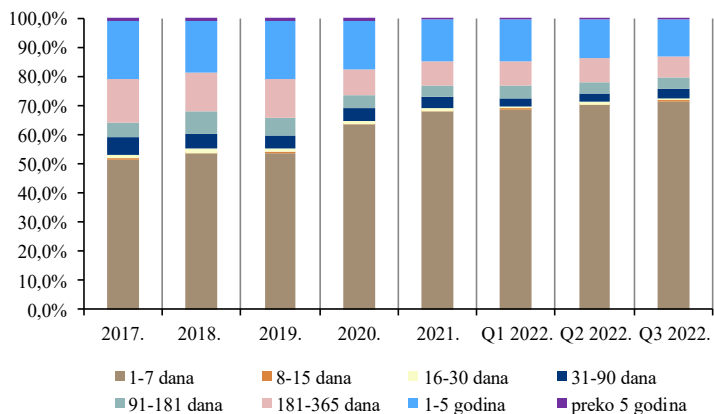
kamatnih stopa. Iako je ovakva struktura izvora u trenutnim okolnostima snažnog rasta kamatnih stopa u globalnom okruženju relativno povoljna za banke, nepovoljna ročna struktura depozita predstavlja rizik za značajniji kreditni rast u privatnom sektoru. Nakon kratkotrajnog šoka likvidnosti koji je uzrokovao povlačenje depozita, prvenstveno stanovništva, u prvom kvartalu 2022. godine, u drugom i trećem kvartalu nastavljen je trend rasta. Depoziti domaćih rezidentnih sektora čine čak 97% ukupnih depozita bankarskog sektora, te su na kraju drugog i trećeg kvartala iznosili 27,8 i 28,7 milijardi KM, respektivno. Od početka tekuće godine ukupni depoziti su zabilježili rast od 2,9%, čemu su u najvećoj mjeri doprinijeli depoziti vladinih institucija i javnih preduzeća koji su zabilježili rast od 15,5%, te depoziti privatnih nefinansijskih preduzeća koji su rasli po stopi od 7,4%. Ročna struktura depozita nastavila se pogoršavati u toku 2022. godine. Udio depozita najkraćih ročnosti, s rokom dospeljeca od 1 do 7 dana, u ukupnim depozitima je povećan, dok je istovremeno smanjen udio depozita s rokom dospeljeca preko pet godina, koji čine svega 0,4% ukupnih depozita (grafikon 12).

Bankarski sektor BiH je u prvoj polovini 2022. godine zabilježio respektabilnu neto dobit i ostvario viši povrat na prosječnu aktivu i kapital u poređenju s istim periodom prethodne godine. Neto dobit bankarskog sektora

Grafikon 11: Struktura novoodobrenih kredita prema tipu kamatne stope

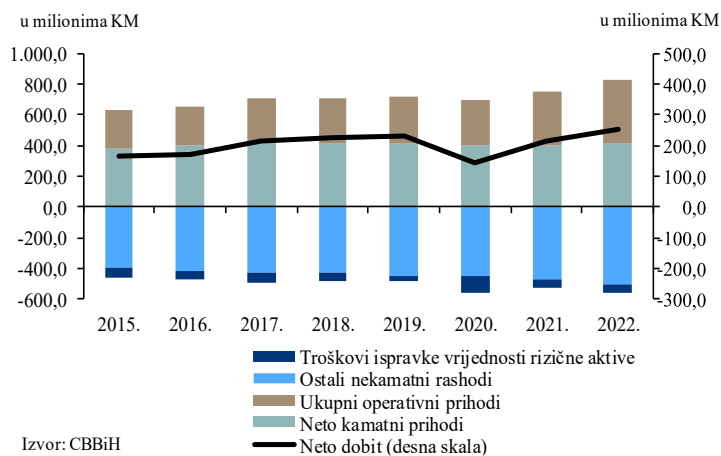
Grafikon 12: Struktura ukupnih depozita po preostaloj ročnosti

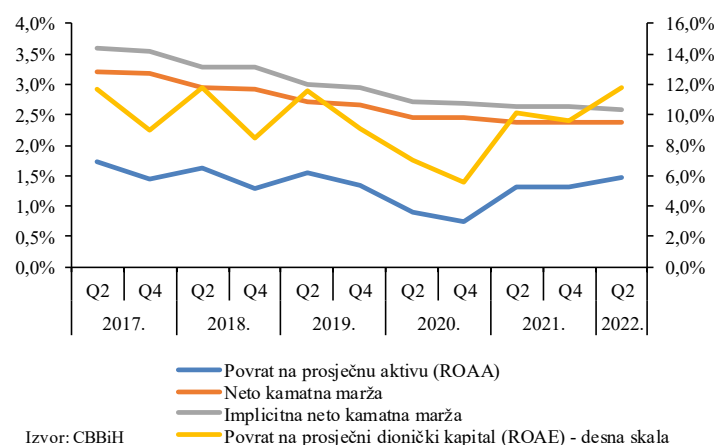
u prvom polugodištu 2022. iznosila je 253,4 miliona KM i viša je za 17,3% u odnosu na isti period prethodne godine (grafikon 13).

Oporavak ekonomske i kreditne aktivnosti pozitivno je uticao na rast operativnih i neto kamatnih prihoda u prvom polugodištu 2022. godine. Najveći doprinos rastu profitabilnosti daje kontinuiran, dinamičan rast ukupnih operativnih prihoda koje su banke ostvarile po osnovu povećanja prihoda od naknada za izvršene usluge. Osnovni izvori prihoda za banke, kamatni prihodi, su također nastavili trend rasta započet u drugom dijelu 2021. godine, uz istovremeni pad kamatnih rashoda. Rast kamatnih prihoda ostvaren je zahvaljujući oporavku kreditne aktivnosti u privatnom nefinansijskom sektoru, s obzirom na to da do tada nije bio zabilježen rast prosječnih ponderisanih kamatnih stopa u privatnom sektoru.

Grafikon 13: Neto dobit bh. banaka u prvom polugodištu

Grafikon 14: Indikatori profitabilnosti

U tabeli 1 izdvojeni su osnovni indikatori poslovanja bankarskog sektora BiH.

Tabela 1: Odabrani indikatori iz bankarskog sektora BiH

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Q2 2022.
Ukupna aktiva (mil. KM)	23.737	25.014	27.249	29.854	32.508	32.905	35.442	35.565
Ukupna aktiva (% BDP)	83,0	83,6	86,8	89,3	92,1	96,1	91,7	85,4
Ukupni kapital (mil. KM)	3.346	3.591	3.817	3.937	4.175	4.120	4.225	4.347
Adekvatnost kapitala (%)	14,9	15,8	15,7	17,5	18,0	19,2	19,6	19,3
Ukupni krediti (mil. KM)	16.458	16.830	18.049	19.331	20.684	20.748	21.596	21.923
Nekvalitetni krediti (%)	13,7	11,8	10,0	8,8	7,4	6,1	5,8	5,2
Ukupni depoziti (mil. KM)	18.056	19.188	21.196	23.655	25.820	26.176	28.684	28.726
Odnos kredita i depozita (%)	91,1	87,7	85,2	81,7	80,1	79,3	75,3	76,3
Neto profit (mil. KM)	31,6	218,6	336,2	330,4	370,5	227,1	409,0	253,4
Broj banaka	23	23	23	23	23	23	22	22

Izvor: CBBiH

2.1. Osnovni nalazi testa na stres solventnosti bankarskog sektora za Q2 2022. godine

Zahvaljujući dobrom zdravlju bh. bankarskog sektora koje se očituje kroz poboljšanje osnovnih indikatora na kraju prvog polugodišta 2022. godine u odnosu na kraj prethodne godine, a koji su bili polazna osnova za testiranje na stres solventnosti, bankarski sektor bi u sva tri pretpostavljena scenarija testa na stres uspio zadržati stabilnost. Rezultati testova na stres ukazuju da bi se kapitalizovanost na nivou sektora zadržala znatno iznad regulatornog minimuma od 12%, čak i u snažnijem ekstremnom scenariju koji podrazumijeva značajno dodatno pogoršanje makroekonomskih uslova u zemlji i inostranstvu.

S obzirom na to da su prilikom kalibracije scenarija u obzir uzeti svi makroekonomski rizici koji su i dalje aktuelni, uključujući ratna dešavanja u Ukrajini i njihove implikacije na realnu ekonomiju, sva tri scenarija su ostala nepromijenjena u odnosu na prethodna dva ciklusa testiranja (Q4 2021 i Q1 2022. godine). U tabeli 2 dat je pregled ključnih makroekonomskih pretpostavki za sva tri scenarija i tri godine za koje se vrši testiranje, a detaljan opis scenarija prezentiran je u Izvještaju o finansijskoj stabilnosti za 2021. godinu.

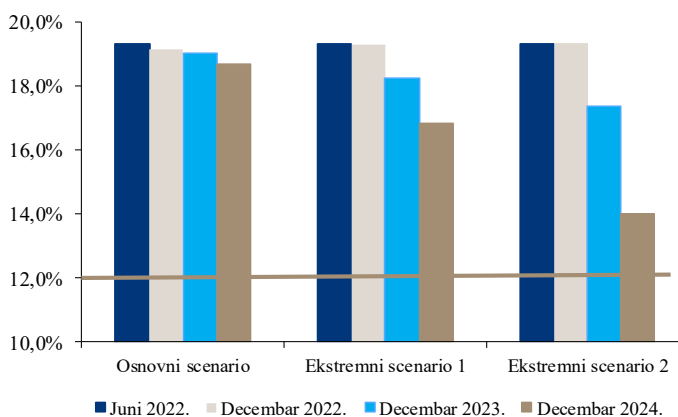
Tabela 2. Osnovne pretpostavke u testovima na stres

	Osnovni scenario			Ekstremni scenario 1			Ekstremni scenario 2		
	2022.	2023.	2024.	2022.	2023.	2024.	2022.	2023.	2024.
Realni rast BDP-a	2,8%	1,5%	2,1%	-1,5%	-2,5%	-0,1%	-3,0%	-5,5%	-2,0%
Inflacija	7,7%	3,9%	2,8%	11,0%	6,1%	4,4%	13,0%	6,9%	5,0%
Kreditni rast - preduzeća	2,6%	1,9%	2,2%	0,4%	-0,7%	0,6%	1,3%	-3,7%	-0,8%
Kreditni rast - stanovništvo	2,9%	2,7%	1,9%	0,7%	-2,3%	-1,7%	-2,4%	-3,0%	-3,5%
Aktivne kamatne stope - preduzeća	3,8%	4,4%	4,5%	4,1%	5,1%	5,6%	4,1%	5,5%	6,2%
Aktivne kamatne stope - stanovništvo	6,0%	6,2%	6,3%	6,2%	6,8%	7,1%	6,2%	7,1%	7,6%
Rast cijena nekretnina stambene namjene	9,1%	1,9%	1,3%	7,9%	-5,3%	-6,3%	8,3%	-9,1%	-12,9%

Rezultati testiranja na stres na kraju prvog polugodišta 2022. su poboljšani u odnosu na rezultate testiranja na stres provedenog s podacima za kraj prethodne godine i pored toga što nije bilo promjena u intenzitetu pretpostavljenih šokova. Navedeno je prije svega rezultat izostanka materijalizacije pretpostavljenih šokova u prvoj polovini godine, odnosno ostvarenih indikatora poslovanja banaka na kraju prvog polugodišta 2022. koji ukazuju na dobro zdravlje bankarskog sektora i njegovu pojačanu otpornost na šokove. U osnovnom scenariju koji u vremenskom horizontu od tri godine karakteriše usporavanje ekonomske aktivnosti, koje vodi blagom pogoršanju kvaliteta kreditnog portfolija i nižoj profitabilnosti, bankarski sektor bi bilježio nezatno smanjenje stope adekvatnosti kapitala koja bi do kraja vremenskog horizonta testiranja na stres ostala na visokom nivou od 18,7%. U slučaju materijalizacije šokova pretpostavljenih u blažem ekstremnom scenariju koji pretpostavlja negativan ekonomski rast tokom sve tri godine

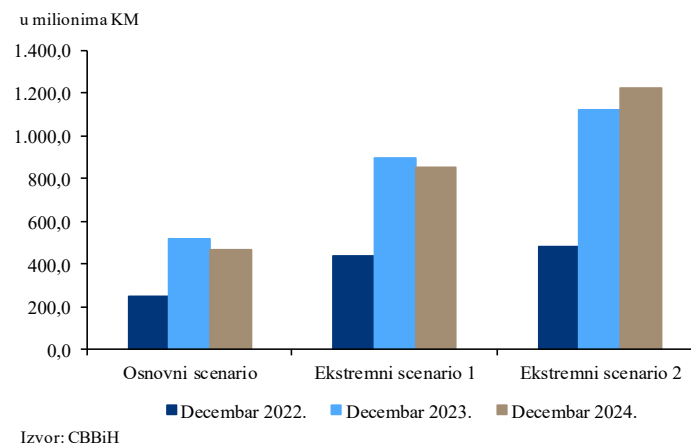

testiranja, stopa adekvatnosti kapitala na agregiranom nivou bi se smanjila tek u drugoj godini vremenskog horizonta sa početnih 19,3% na 18,2% do kraja 2023. godine, odnosno na 16,8% do kraja 2024. godine. U snažnijem ekstremnom scenariju stopa adekvatnosti kapitala na agregiranom nivou bi na kraju 2023. godine iznosila 17,4%, dok bi se do kraja 2024. godine smanjila na 14,0% (grafikon 15).

Grafikon 15: Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sektora

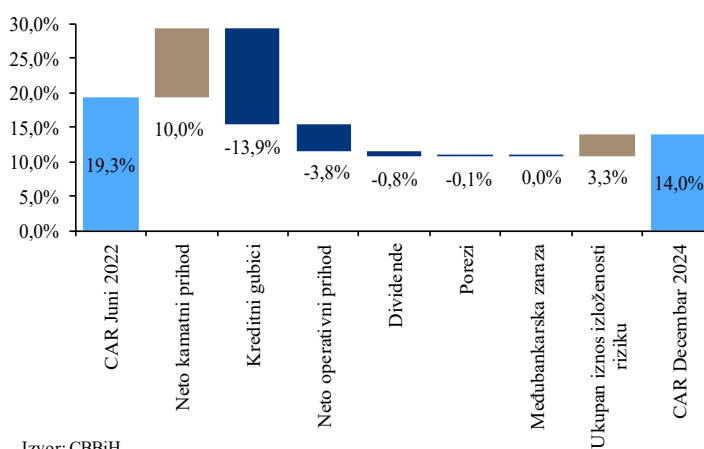
Iako rezultati testova na stres pokazuju da bi se na nivou bankarskog sektora u slučaju pretpostavljenih šokova u ekstremnim scenarijima uspjela zadržati adekvatna kapitalizovanost, pojedine banke bi, usljed specifičnosti u svom poslovanju, imale potrebe za dodatnim kapitalom. Tako bi u blažem eksternom scenariju ukupno tri banke iskazale potrebu za dokapitalizacijom, dok u snažnijem ekstremnom scenariju ukupno sedam banaka ne bi zadovoljilo minimalni propisani nivo kapitala.

S obzirom na to da je kreditni rizik najznačajniji rizik po poslovanje bh. bankarskog sektora, na pad stope adekvatnosti kapitala dominantan uticaj upravo imaju gubici po osnovu rezervisanja za kreditni rizik. Očekivano pogoršanja kvaliteta kreditnog portfolija koje je pretpostavljeno u svim scenarijima usljed jačanja rizika u makroekonomskom okruženju neminovno bi dovelo do većih rezervisanja za kreditne gubitke. Tako bi u osnovnom scenariju indikator nekvalitetni krediti (NPL) u ukupnim kreditima na nivou sistema mogao porasti sa 5,2% na kraju drugog kvartala 2022. godine na 6,5% do kraja 2024. godine. U blažem ekstremnom scenariju ovaj indikator bi mogao porasti na 11,3%, a u jačem ekstremnom scenariju na čak 15%. Gubici po osnovu kreditnog rizika

Grafikon 16: Rezervisanja za kreditni rizik

proizlaze upravo iz rezervisanja za stavke finansijske aktive (grafikon 16), prvenstveno kreditnog portfolija sektora preduzeća i stanovništva i daju najznačajniji negativan doprinos stopi adekvatnosti kapitala u uslovima stresa. Stopa adekvatnosti kapitala je također pod značajnim uticajem kumulativnih promjena neto kamatnih prihoda i neto operativnih prihoda. Neto kamatni prihodi, koji imaju ključni pozitivan doprinos na održavanju adekvatnosti kapitala na nivou bankarskog sektora u ekstremnim scenarijima postepeno se smanjuju iz perioda u period, što je u najvećoj mjeri posljedica pretpostavke o značajnom padu kreditne aktivnosti u ekstremnim scenarijima, kako u sektoru preduzeća tako i u sektoru stanovništva, ali je dijelom i rezultat pretpostavljenog pogoršanja kvaliteta kreditnog portfolija. Pretpostavljeni rast aktivnih kamatnih stopa neće biti dovoljan da nadomjesti stagnaciju kreditnog rasta, dok će pritisak na neto kamatni rezultat također doći i sa strane pasivnih kamatnih stopa kroz povećane kamatne rashode. S obzirom na to da je u testu na stres postavljena i pretpostavka isplate dividendi u sva tri perioda testiranja na stres i u sva tri scenarija, banke koje ostvaruju dobit isplaćuju dividendu, što daje negativan doprinos konačnoj stopi adekvatnosti kapitala u bankarskom sektoru. Uticaj međubankarske zaraze u sistemu na kapitalizovanost banaka, koji je kvantifikovan u oba ekstremna scenarija, za sada je zanemariv (grafikon 17).

Grafikon 17: Uticaj pojedinačnih pozicija na stopu adekvatnosti kapitala, Ekstremni scenario 2

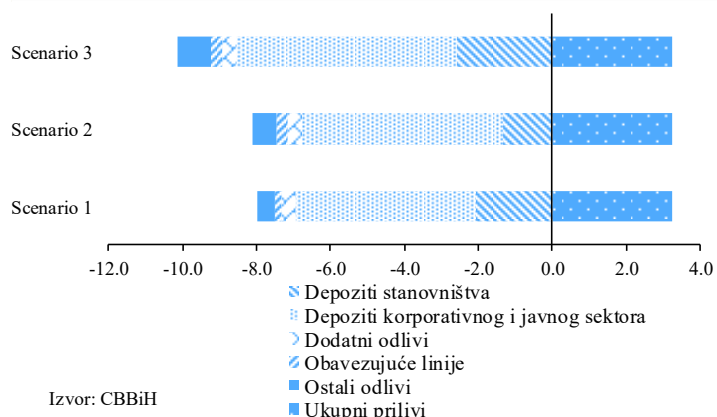
2.2. Osnovni nalazi testa na stres likvidnosti bankarskog sektora za Q2 2022. godine

CBBiH je u toku 2022. godine počela da provodi top-down makro test na stres likvidnosti na kvartalnom nivou kao dio makroprudencijalnog alata za otkrivanje rizika likvidnosti na nivou bankarskog sektora, kao i potencijalnih potreba za likvidnošću u slučaju finansijske krize. Okvir za test na stres likvidnosti zasniva se na podacima o novčanim tokovima banaka koji su dostupni za sve komercijalne banke u sistemu počevši od četvrtog kvartala 2021. godine. Izračun likvidnosne pozicije u pretpostavljenim uslovima značajnog stresa u 30-dnevnom vremenskom periodu bazira se na pristupu standardizovane mjere koeficijenta pokrića likvidnosti LCR (engl. Liquidity Coverage Ratio), koja je sastavni dio novih regulatornih propisa za upravljanje rizikom likvidnosti i za koje je propisano da su banke dužne održavati koeficijente od najmanje 100%. Šokovi u testu na stres likvidnosti premašuju LCR parametre u smislu intenziteta i kalibrisani su korištenjem stručne procjene Odjeljenja za finansijsku stabilnost CBBiH u obliku tri alternativna nepovoljna scenarija, uvažavajući najbolje prakse drugih centralnih banaka.

Prvi stresni scenarij pretpostavlja šok na strani sektora stanovništva i bazira se na historijskom događaju odnosno globalnoj finansijskoj krizi u periodu 2008.-2009. godina, koja je rezultirala kratkoročnim gubitkom povjerenja u bh. bankarski sektor i posljedično povlačenjem značajnog dijela depozita stanovništva. Drugi stresni scenarij predstavlja hipotetsku sistemsku krizu likvidnosti u zemlji, u kojoj bi veći intenzitet stresa izvora finansiranja za banke dolazio iz korporativnog sektora. Treći, kombinovani stresni scenarij je ekstremni scenarij koji pretpostavlja kombinaciju šokova iz prethodna dva scenarija, s elementima idiosinkratičnih šokova (velika povlačenja depozita, veća od očekivanih povlačenja odobrenih kreditnih linija) i stresa na finansijskom tržištu (veliki pad vrijednosti svih vrijednosnih papira koji se drže kao likvidna sredstva). Pretpostavljeni šokovi u ovom scenariju su oko dva do tri puta jači od zahtjeva prema LCR regulativi, s ciljem da se identifikuju i najmanje slabosti likvidnosnih pozicija banaka.

Promjena neto likvidnosnih odliva kroz tri pretpostavljanja scenarija rezultat je većih likvidnosnih odliva, dok su ukupni prilivi zadržani na istom nivou u sva tri scenarija. Ukupna vrijednost odliva likvidnih sredstava u različitim

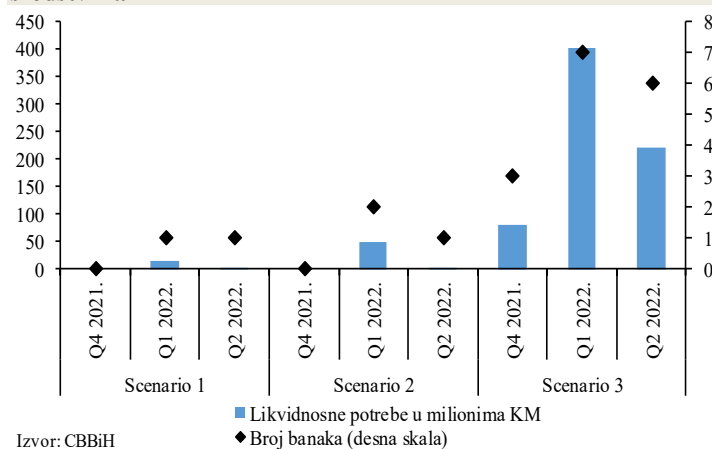
Grafikon 18: Neto likvidnosni odlivi zaključno sa Q2 2022.

scenarijima, kao i promjena u strukturi u smislu kontribucije različitih kategorija odliva na njihovu ukupnu vrijednost razlikuje se po scenarijima (grafikon 18).

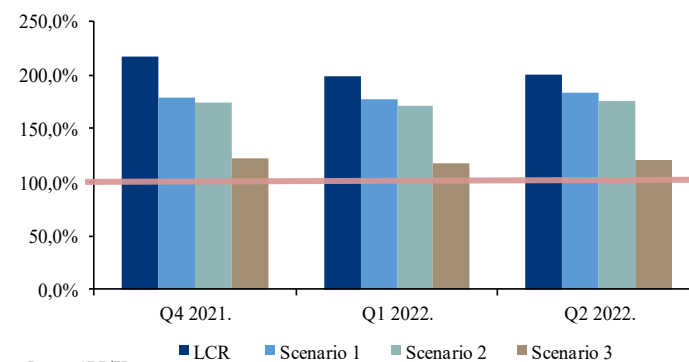
Na temelju rezultata testa otpornosti na stres likvidnosti provedenih za posljednja tri kvartala, bankarski sektor u BiH može se smatrati prilično otpornim na šokove likvidnosti i šokove na strani izvora finansiranja pretpostavljene u alternativnim scenarijima. Kratkoročni šok likvidnosti u prvom kvartalu 2022. godine, povezan sa sankcijama ruskim bankama usljed rata u Ukrajini i problemima u poslovanju sa kojima se suočila grupacija Sberbank pokazao je da i u visoko likvidnim sistemima jedan događaj u kratkom roku može rezultirati pogoršanjem likvidnosne pozicije bankarskog sektora. Ipak posmatrajući ukupne potrebe za dodatnim likvidnim sredstvima prema provedenim testiranjima na stres, vidljivo je da se nakon likvidnosnog šoka iz prvog kvartala, u drugom kvartalu 2022. povećava otpornost banaka na šokove pretpostavljene u scenarijima testa na stres. Iako su se pojedine banke pokazale osjetljivim na pretpostavljene likvidnosne šokove, posebno u najjačem stresnom scenariju (grafikon 19), agregisani rezultati testiranja na stres pokazuju da je LCR za bankarski sektor u svakom od tri provedena kvartalna testa na stres, čak i u najjačem stresnom scenariju ostao znatno iznad regulatornog minimuma (grafikon 20).

Grafikon 19: Ukupne potrebe banaka za dodatnim likvidnim sredstvima

Izvor: CBBiH

Grafikon 20: Koficijent pokrića likvidnosti (LCR) za bankarski sektor

Izvor: CBBiH

Napomena: Za razliku od LCR-a u alternativnim scenarijima stres testa likvidnosti, iznos očekivanih priliva koji može nadoknaditi očekivane odlive nije ograničen na 75% odliva.

3. Strukturne i regulatorne promjene u finansijskom sektoru

Među najvažnijim promjenama u regulatornom okviru za poslovanje bankarskog sektora u BiH u toku 2022. godine izdvajaju se odluka Agencije za osiguranje depozita u BiH o povećanju iznosa osiguranog depozita kod banaka, mjere agencija za bankarstvo za ublažavanje kreditnog rizika usljed rasta kamatnih stopa i donošenje metodologija za određivanje minimalnog zahtjeva za kapitalom i prihvatljivim obavezama banke (MREL).

Agencije za osiguranje depozita u BiH donijela je odluku o povećanju iznosa osiguranog depozita kod banaka sa 50.000 KM na 70.000 KM koja se primjenjuje od 1. novembra 2022. godine. Povećanjem iznosa osiguranog depozita, BiH se nastavlja približavati standardima EU iz oblasti zaštite depozita, što doprinosi jačanju povjerenja u bankarski sektor te sveukupnoj finansijskoj stabilnosti u zemlji.

U oblasti sanacije banaka u toku 2022. godine donesene su metodologije za određivanje minimalnog zahtjeva za kapitalom i prihvatljivim obavezama banke (MREL) od strane obje agencije za bankarstvo, čime se propisuje način izračunavanja MREL zahtjeva odnosno minimalni iznos regulatornog kapitala i prihvatljivih obaveza koji osigurava sposobnost banke da pokrije odgovarajući iznos gubitaka i da, zavisno od strategije restrukturisanja, bude dokapitalizovana iznosom koji je dovoljan za provedbu preferisane strategije restrukturisanja. Agencije za bankarstvo utvrđuju MREL zahtjev za svaku banku pojedinačno koristeći istu metodologiju koju je banka dužna kontinuirano ispunjavati na pojedinačnoj osnovi, odnosno na konsolidovanoj osnovi, ako je tako naloženo. Također, krajem marta 2022. godine donesene su i odluke o izmjenama i dopunama odluke o planovima oporavka banke i bankarske grupe kojima su uključeni dodatni indikatori plana oporavka uključujući minimalni zahtjev za kapitalom i prihvatljivim obavezama banke (MREL) kao i nove indikatore likvidnosti, i to koeficijent pokriva likvidnosti (LCR) i koeficijent neto stabilnog finansiranja (NSFR).

Krajem prvog polugodišta 2022. agencije za bankarstvo su stavile van snage odluke o privremenim mjerama banaka za ublažavanje negativnih ekonomskih posljedica uzrokovanih pandemijom. U drugoj polovini godine agencije za bankarstvo su donijele odluke o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa izazvanog rastom referentnih kamatnih stopa, inflatornim pritiscima i drugim poremećajima na međunarodnim finansijskim tržištima koji mogu imati negativne efekte na tržište BiH. Primarni ciljevi mjera su pravovremeno upravljanje kreditnim rizikom, formiranje dodatnih rezervi za očekivane kreditne gubitke za nivo kreditnog rizika 1 i 2 u slučaju značajnijeg rasta kamatnih stopa i ublažavanje posljedica potencijalno značajnog porasta

iznosa otplate duga. Očekivanja regulatora su da će donesene mjere ograničiti postupke banaka koji bi mogli nepovoljno uticati na građane i privredu te u konačnici i na rast sistemskih rizika.

Zahvaljujući postojanju adekvatnog regulatornog okvira za restrukturisanje banaka, početkom 2022. godine agencije za bankarstvo su uspješno provele proces restrukturisanja nad Sberbank a.d. Banja Luka i Sberbank BH d.d. Sarajevo. Sberbank a.d. Banja Luka prešla je u vlasništvo Nove Banke a.d. Banja Luka i nastavila poslovanje pod novim nazivom Atos Bank a.d. Banja Luka. Društvo ASA FINANCE d.d. Sarajevo preuzelo je vlasništvo nad Sberbank BH d.d. Sarajevo te je ova banka od maja 2022. nastavila poslovati pod nazivom ASA Banka Naša i snažna d.d. Sarajevo, da bi od decembra 2022. godine bila pripojena banci ASA Banka d.d. Sarajevo, nakon čega je broj banaka u bankarskom sektoru u BiH smanjen na 21 banku. Nakon promjene vlasništva Komercijalne banke a.d. Banja Luka u decembru 2021. godine, u martu 2022. godine izvršena je i službena promjena poslovnog naziva ove banke u Banka Poštanska štedionica a.d. Banja Luka u skladu sa nazivom novog vlasnika Banka Poštanska štedionica a.d. Beograd.